

Miksi hankinnat?

Laki julkisista hankinnoista ohjaa hankintoja ja velvoittaa julkisia toimijoita kilpailuttamaan hankintansa, mutta myös antaa mahdollisuuksia. Useimmiten tavoitteena on kokonaistaloudellisuus kunnalle ja hankinnoilla tavoitellaan myös aluetaloudellisia vaikutuksia. Hankinnat ovat volyymiltaan suuri kuluera pienessäkin kunnassa ja vaikuttavat laajasti kuntatalouteen ja kuntalaisten hyvinvointiin.

Hankintalaki mahdollistaa erilaisia käytäntöjä hankintojen suunnitteluun. Esimerkiksi markkinakartoituksilla tutustutaan ympäröiviin markkinoihin. Tietopyyntö, markkinavuoropuhelu tai tekninen vuoropuhelu ovat tapoja kertoa tilaajan, eli kunnan, tarpeista hankintaan liittyen ja keskustella yritysten kanssa. Ne antavat hankintayksiköille ajantasaista tietoa tarjolla olevista mahdollisuuksista ja auttavat palvelujen tai tuotteiden tarjoajia sopeuttamaan valikoimaansa hankintaa vastaavaksi.

Markkinavuoropuheluissa tietoa jaetaan molempiin suuntiin, sillä tarkoitus on hankkia tuote tai palvelu tulevaisuuden käyttöön, ei nykyistä tai entistä parasta.

Kunta voi organisaationa

Tukea ja ohjata kestäväää kehitystä

Kunta tukee ja ohjaa tavara- ja palveluhankinnoillaan markkinoiden kehittymistä kestävämpään suuntaan. Avoimilla ja neuvottelevilla hankintaprosesseilla viestitään yrityksille ravinnekierrätystä edistävästä tavoitteesta.

Huolehdiä ympäristöstä ja viihtyvyydestä

Näin lisätään kuntalaisten hyvinvointia ja alueen houkuttelevuutta. Hankinnoissa voidaan tukea näitä esim. liittämällä kriteereihin hiilineutraalius, kestävä ravinteiden käyttö tai vesistöpäästöjen vähentämisen tavoitteet.

Kehittää hankintaosaamistaan

Hankintaosaamista voi kehittää eri toimialoilla, erityisesti ympäristötavoitteita edistävien laadullisten hankintakriteerien ja neuvottelevien hankintaprosessien osalta.

Vastuulliset toimialat

Kuntapäätäjät

Hankinnoissa liikkuu suuria määriä rahaa, ja siksi niiden ohjauksella voidaan vaikuttaa. Kestävien, ympäristönäkökulmat huomioivien hankintojen tavoitteet kannattaa liittää suoraan kuntastrategiaan ja huomioida ne kunnan budjetissa. Kaikkien toimialojen hankintaosaamiseen ja -resusseihin pitää panostaa.

Ruokapalvelut, laitosten ja yksiköiden ruokapalvelupäälliköt

Elintarvike- ja ruokahankinnat tehdään joko kunnan omana hankintana tai hankintarenkaan kautta. Näissä on mahdollista esittää ravinnekierrätystä edistäviä kriteereitä esim. biojätteen jatkokäsittelyyn.

Tekninen toimiala

Rakentamiseen ja jäteveden käsittelyyn liittyvä ravinnepitoisia massavirtoja. Niihin liittyvissä hankinnoissa voidaan tavoitteiksi asettaa ravinne-päästöjen ja orgaanisen aineen hukkaamisen vähentäminen.

Sidosryhmät

Markkinat, kunnan omat ja lähialueen yrittäjät ja tuottajat

sekä hankintarenkaiden ja laajojen hankintojen kautta jopa kansainväliset yritykset ovat kunnan hankintojen tärkeimpiä sidosryhmiä. Kuntaorganisaatiossa hankinnoista vastaavat ja hankintaosaajille tilauksia tekevät kunnan viranhaltijat ovat tärkeässä roolissa.

Esimerkkejä

Turun jätevesilietteen käsittelyn hankinta kesti, mutta kannatti

Turun seudun puhdistamo Oy on 14 kunnan omistama jätevesiyhtiö. Laitoksen jätevesilietteen jatkokäsittelysopimuksen umpeutuessa haluttiin lietteenkäsittelyhankintaan saada uusia kriteereitä käsittelyn laadun varmistamiseksi. Jätevedestä erotettu liete on eräs merkittävistä ravinnelähteistä, joten lietteen jatkokäsittelyllä nähtiin voitavan vaikuttaa ravinnepäästöihin ja ravinteiden kierrätykseen. Tavoitteena oli myös kehittää hankintaosaamista.

Kehittämiseen ja monimutkaiseen hankintaprosessiin kului melkein kaksi vuotta, mutta panostus suunnitteluun kannatti. Laatuksiteerit liitettiin lietteenkäsittelypalveluun paremmin ja hankinta toteutui ilman valituksia. Lietteenkäsittelystä palautuvalle typpikuormalle saatiin ehdoton raja-arvo. Ravinnekierroksen edistämisen lisäksi tästä voidaan ajan myötä olettaa tulevan ympäristöhyötyä seudulle vesiin päätyvän ravinnekuormituksen vähentyessä. Lisäksi typenpoistokapasiteettia vapautuu yhdyskuntajätevesien käsittelyyn ja typenpoistoprosessi tehostuu.

Peruna- ja juureshankinnassa Mynämäellä ravinnekierätyksiteerit

Kunnan elintarvikehankinnoissa ravinteiden kierrätystä voidaan edistää mm. määrittelemällä ostettaville raaka-aineille tai tuotantotavoille kriteereitä siten, että vähennetään hukkaa ja edistetään orgaanisten aineiden takaisinkiertoa ravinteiksi pellolle. Mynämäen kunnan juureshankinnoissa tarkasteltiin mahdollisuutta ottaa kilpailutukseen mukaan ravinteiden kierrätystä edistäviä kriteereitä. Toiveena oli läpinäkyvä pellolta pöytään -ketju, jossa tuotteet olisivat oikean jalostusasteen ja pakkauskoon mukaisia sekä tuoreita ja turvallisia, ja joiden toimitus on varmaa ja oikea-aikaista. Kaikki tämä vähentää varastointitarvetta.

Uudenlaisten kriteerien ja hankinnan laadun takaamiseksi Mynämäen kunta järjesti peruna- ja vihannestoimittajille markkinavuoropuhelutilaisuuden tulevasta hankinnasta. Tilaisuudessa esiteltiin alustava versio tarjouspyynnöstä, joka julkaistiin myöhemmin. Tavarantoimittajilla oli mahdollisuus esittää tilaisuudessa kilpailutukseen liittyviä kommentteja ja kysymyksiä ja ne huomioitiin lopullisen varsinaisen tarjouspyynnön laadinnassa.

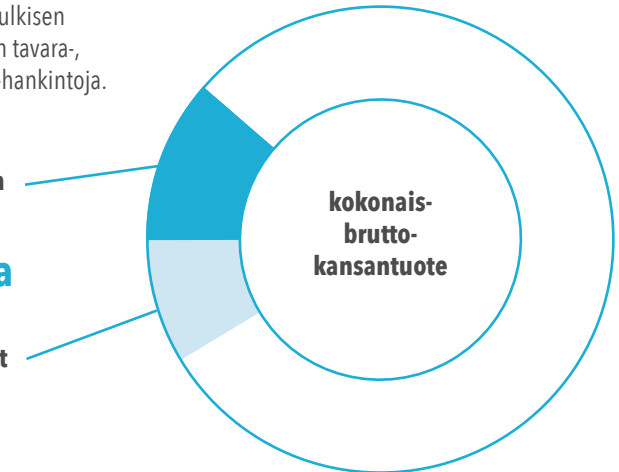
Julkisten hankintojen vuosittainen kokonaisvolyymi

Arviolta noin 35 miljardia euroa, 20% bruttokansantuotteesta

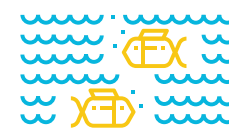
Tämä sisältää niin valtion, kuntien, kuntayhtymien ja muiden julkisen sektorin hankintayksiköiden tavara-, palvelu- ja rakennusurakka-hankintoja.

Kuntien osuus kokonaispotista on noin 20 miljardia euroa vuodessa

muut julkiset hankinnat

Lähteet:
kuntaliitto.fi/blogi/2019/35-miljardin-euron-arvoinen-kysymys
ek.fi/tavoitteemme/yrityslainsaadanto/julkiset-hankinnat

Hankintojen ympäristökriteerien kautta kunta voi vaikuttaa myös palvelujen ja tavaroiden tuottajien toiminnan vesistövaikutuksiin.